

Opatrenia za agropotravinársky sektor - podklad na rokovanie s ministrom/na krízový štáb

(Adresované Krízovému štábu MPRV SR)

(Aktualizácia k 25.03.2020)

(Aktualizácia k 26.03.2020)

V prospech zamestnancov a podnikateľského prostredia v pôdohospodárstve, ako aj všetkých obyvateľov Slovenskej republiky vzhľadom na zabezpečenie trvalých dodávok slovenských potravín považujeme v tejto chvíli za nevyhnutné:

A. Na úrovni MPRV SR

1. Pre sektor poľnohospodárskej a potravinárskej výroby zriadiť na MPRV SR krízový štáb, ktorého členmi budú aj zástupcovia agropotravinárskej samosprávy za účelom denného posunu informácií o problémoch v agropotravinárskom sektore a urýchlennom prijímaní nevyhnutných opatrení. - **SPLNENÉ** -

Rovnako požadujeme účasť zástupcov SPPK, PKS, ZOSR a SAMO v centrálnom krízovom štábe SR.

2. Zriadiť na webovom sídle MPRV SR na jeho hlavnej strane priestor na poskytovanie všetkých informácií, ktoré sa týkajú prijatých opatrení na riešenie problémov agropotravinárskeho sektora v súvislosti s koronavírusom v SR a na úrovni EÚ a poskytnúť **podrobné** informácie pre agropotravinársky sektor.

3. Zriadiť nepretržitú komunikačnú linku medzi potravinárskymi podnikmi, Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR a Úradom verejného zdravotníctva SR v súvislosti s koronavírusom.

4. Pripraviť dotazníkový zber informácií týkajúcich sa kvantifikácie dopadov na tržby, zamestnanosť a pod. v súvislosti s mimoriadnou situáciou spôsobenou vírusom COVID-19 priamo z poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov a realizovať ho prostredníctvom NPPC (Monitorovací výbor). Výsledky dotazníkového zberu využiť pri nastavovaní mechanizmu novej kompenzácie strát z tzv. záchranného balíka EÚ.

5. Podporiť zo strany SR výzvu chorvátskej ministerky poľnohospodárstva (ako predsedajúcej krajiny EÚ) na zrušenie množstva bilaterálnych obchodných dohôd na dovoz cukru zo svetového trhu, pretože sa očakáva zníženie spotreby v EÚ ako následok tejto krízy.

6. V záujme včelárstva zabezpečiť odklad prehliadok včelstiev asistentom úradného veterinárneho lekára na včelnici, ktoré prebiehajú v apríli a vydať usmernenie k pohybu včelárov (tzv. kočovanie), ktoré začne kvitnutím repky v polovici apríla ako aj k spôsobu odovzdávania meliva.

7. Zabezpečiť predĺženie platnosti povolení na prácu s prípravkami na ochranu rastlín, ktorým skončila platnosť, počas trvania mimoriadnej situácie a najmenej 6 mesiacov po jej skončení, a to z dôvodu, že sa nevykonávajú školenia a nevydávajú nové povolenia. Príčom zmeškané školenia sa po skončení mimoriadnej situácie budú musieť absolvovať.

8. Kontroly štátu cieľiť na dovozy a pochybné podnikateľské subjekty, ktoré by mohli mať zámer zneužiť pandémie Covid-19 a výraznú otvorenosť ekonomiky na dovoz lacných,

avšak rizikových a kvalitatívne nevyhovujúcich potravín do Slovenskej republiky, čím by ohrozili spotrebiteľov a dlhoročných, férových domácich podnikateľov.

9. Skrátenie doby splatnosti pre obchody a obchodné reťazce na rýchloobrátkové potraviny (čerstvé mäso, mäsové výrobky, pečivo, mlieko a mliečne výrobky) na 14 dní - je problém s nákupom surovín, dodávatelia žiadajú skrátené splatnosti alebo platbu vopred, hrozí druhotná platobná neschopnosť spoločností z dôvodu 30-dňovej splatnosti zo strany obchodu.

10. Zrušenie sankcií v obchodných zmluvách aj za neskoršie alebo nedodanie tovaru z dôvodu nedostatku surovín alebo pracovnej sily.

B. Štátne hmotné rezervy a intervenčný nákup

1. Prostredníctvom štátnych hmotných rezerv riešiť prebytky surového kravského, ovčieho a kozieho mlieka, ktoré sa do zásob štátnych hmotných rezerv príjmu vo forme sušeného odstredeného kravského, ovčieho a kozieho mlieka a doplniť zoznam potravinového tovaru v štátnych hmotných rezervách minimálne o trvanlivé mliečne výrobky (sušené odstredené mlieko a maslo).

2. Intervenčný nákup - dočasne vytvoriť zoznam potravín, ktoré sú vzhľadom na situáciu na trhu prebytkové a tieto nakúpiť formou intervenčného nákupu ako opatrenie na vyrovnanie výkyvov trhu.

C. Pracovno-právne vzťahy a ekonomické opatrenia

1. Presadzovať urýchlenú realizáciu opatrenia o zavedení nového inštitútu s názvom "Karanténna práceneschopnosť". Je potrebné upraviť podmienky nároku na nemocenské tak, aby bol nárok na nemocenské v prípade nariadeného karanténneho opatrenia vyplácaný už od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti sociálnou poisťovňou. • **SPLNENÉ** •

2. Presadzovať urýchlenú realizáciu opatrenia o zmene podmienok OČR tak, aby

- ak dieťa má 2 rodičov, jeden z nich ostal doma na špeciálnej PN, počas ktorej bude poberať 80 % svojho priemerného platu vyplácaného od prvého dňa PN-ky Sociálnou poisťovňou,
- ak dieťa má 1 rodiča (alebo obaja rodičia sú zdravotníci, či pracujúci, ktorí nemôžu opustiť pracovné miesto) štát prideliť mesačný peňažný voucher na opatrovateľské služby, ktorý je možné uplatniť výlučne na tento účel. • **SPLNENÉ** •

3. Presadzovať urýchlenú realizáciu opatrenia o odklade odvodovej povinnosti do sociálnej a zdravotnej poisťovne počas mimoriadnej situácie s následným rozpočítaním počas minimálne 18 mesiacov tak, aby sa odklad odvodovej povinnosti nevykazoval ako nedoplatok zdravotného a sociálneho poistenia, nakoľko v dôsledku existujúcich nedoplatkov by došlo k obmedzeniu čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ.

4. Dočasne znížiť, alebo úplne oslobodiť od povinnosti platiť zdravotné a sociálne odvody v prípade zamestnávateľov v sektoroch, ktoré zabezpečujú primárne potreby obyvateľstva, vrátane poľnohospodárstva a potravinárstva, a to počas trvania súčasnej mimoriadnej situácie.

5. Dočasné zrušenie obmedzení pre vykonávanie nadčasov podľa § 97 ods. 10 Zákonníka práce alebo ich navýšenie z dôvodu, že momentálne sa v potravinárskej výrobe zvýšila produkcia kvôli dopytu trhu, ale počet práceneschopných zamestnancov je obmedzený. V

poľnohospodárskej prvovýrobe by sa toto opatrenie mohlo uplatniť v prípade karantény časti pracovníkov a prerozdelenia práce medzi ostatných pracovníkov.

6. Presadzovať ďalšie opatrenia, ktoré pripravilo MH SR v dokumente s názvom „Návrh opatrení zameraných na pomoc ekonomike v súvislosti so šírením vírusu COVID-19“ (týkajúce sa napr. odkladu úverových a leasingových splátok, odkladu kontrol, pokút, odpisu daňovej straty, predĺženia lehôt uloženia úradných zásielok na pošte, odkladu niektorých daňových povinností, atď).

7. Urýchlene zrušiť mzdové zvýhodnenie za prácu nadčas, za prácu vo sviatok, v sobotu a v nedeľu a za nočnú prácu zmenou § 121 až § 123 Zákonníka práce.

8. Prostredníctvom Úradu pre reguláciu sieťových odvetví zrušiť možnosť ukladať pokuty za nedodržanie odobratého množstva energií, či už v prípade odberu väčšieho alebo menšieho množstva energií. *Odôvodnenie: Súčasná situácia kladie zvýšené nároky na spotrebu energií pri spracovaní poľnohospodárskych produktov. Potravinárske podniky momentálne pracujú v nepretržitej trojzmennej prevádzke tak, aby boli schopné zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľstvo potravinami. Nepretržité prevádzky si vyžadujú aj zvýšený odber energií nad rámec dohodnutého denného maximá. Z tohto dôvodu sú prevádzky nútené obmedzovať spracovanie poľnohospodárskych produktov. Pomohlo by im, aby v čase zníženej spotreby energií v iných odvetviach priemyslu, neplatili v čase tejto mimoriadnej situácie pokuty za prekročenie dohodnutých limitov denných maxím odberu energií.*

9. Prijatť opatrenie možnosti odkladu DPH počas obdobia platnosti stavu núdze a následne rozložiť platby DPH do viacerých po sebe nasledujúcich mesiacov.

10. Prijatť opatrenia vzhľadom k narastajúcemu tlaku na potravinárske podniky z pohľadu cash flow (na jednej strane zvýšené vstupné náklady pri zvýšenej produkcii a zabezpečení ochranných a dezinfekčných opatrení a na druhej strane dlhej doby splatnosti od odberateľa) napr. prostredníctvom programov Slovenskej záručnej a investičnej banky.

11. Odpustiť mýtné poplatky pre kamiónovú prepravu potravín.

D. Cezhraničný pohyb tovaru a osôb

1. Zabezpečiť priechodnosť všetkých hraničných priechodov pre zamestnancov poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov ako aj iných podnikov zabezpečujúcich primárne potreby obyvateľstva SR, ktorí bývajú v pohraničí/v okolitých krajinách, ako aj pre osoby, ktoré vykonávajú poľnohospodársku a potravinársku činnosť v pohraničných územiach inak ako v pracovnoprávnom vzťahu (v zmysle oznámenia Európskej komisie Covid -19, Usmernenia pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb, bod 2).

2. Zabezpečiť priechodnosť všetkých hraničných priechodov pre zásobovanie a cezhraničnú prepravu surovín, tovaru a techniky pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel a pre potreby plynulosti dodávok a logistiky na hraničných priechodoch vyhradiť špeciálne pruhy tzv. zelený pás (vyhradený špeciálny pruh) pre kamióny na hraniciach_ prepravujúce citlivé tovary vrátane poľnohospodárskych komodít, ale najmä živé zvieratá; prípadne vytvoriť „zelené hraničné priechody“ pre kamióny, ktoré budú určené iba pre zásobovanie a cezhraničnú prepravu surovín, tovaru a techniky pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel a pre prepravu živých zvierat. • SPLNENÉ • Upravuje Oznámenie

Komisie o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“ v rámci usmernení pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb (2020/C 96I/01) vydané v Ú.v. EÚ 24.03.2020.

3. Zabezpečiť výnimky na vstup do Slovenskej republiky pre zahraničných odborníkov (prednostne z ČR) poskytujúcich služby pre poľnohospodársku výrobu, potravinárstvo, distribúciu a obchod, aby bola zabezpečená plynulá činnosť všetkých firiem, ktoré sa podieľajú na distribúcii potravín od výroby až po obchod; v súvislosti s uvedeným pripraviť usmernenie pre pracovníkov hraničných priechodov a informáciu pre podniky, ako postupovať v prípade nevyhnutnosti vstupu zahraničných odborníkov na územie SR (ohrozená je napr. hydinná výroba, produkcia a predaj vajec, pre montáž nových voliér zahraničnej technológie, **ale aj poľnohospodárska výroba z dôvodu siatia, prípravy pôdy, chemického ošetrovania rastlín a zberu úrody v čase agrotechnických termínov**).

E. Na úrovni podniku v prípade karantény

1. Riešiť zriadenie karantény v prípade výskytu ochorenia u zamestnanca priamo na pracovisku v prevádzkach živočíšnej výroby tak, aby sa zabezpečil chov zvierat aj naďalej; túto problematiku rieši „Usmernenie na zabránenie šírenia koronavírusovej infekcie v chovoch hospodárskych zvierat“ z dielne ŠVPS.

2. Vydať usmernenie o podmienkach vstupu veterinárneho lekára do chovu hospodárskych zvierat a vykonania termínovo neodkladných úkonov v prípade potvrdeného výskytu ochorenia COVID-19 v danej prevádzke.

3. Zabezpečiť vyčlenenie rýchlych testovacích súprav a vykonávanie testovania prostredníctvom mobilných jednotiek v prípade výskytu podozrenia na ochorenie u zamestnancov potravinárskeho alebo poľnohospodárskeho podniku. V prípade negatívneho testovania nepožadovať dodržiavanie karantény.

4. Riešiť usmernenie zo strany ŠVPS SR a ÚVZ SR na postup v prípade pozitívneho nálezu koronavírusovej infekcie u zamestnanca v potravinárskom podniku tak, aby sa maximálnej možnej miere vyhlo prípadu, že sa bude musieť zatvoriť celá potravinárska prevádzka.

5. Ustanoviť povinnosť zamestnancom prevádzok uzavretých z dôvodu núdzového stavu (bary, cukrárne, bistrá, kaviarne, reštaurácie) prijať na výkon práce v prípade núdzového stavu zamestnancov, pracovníkov agropotravinárskeho sektora s platným zdravotným preukazom, so zabezpečením financovania takýchto zamestnancov zo strany agropotravinárskeho sektora; v súvislosti s uvedeným nedostatkom zamestnancov v agropotravinárskom sektore zabezpečiť evidenciu možných zdieľaných zamestnancov s platným zdravotným preukazom pre agropotravinársky **sektor z prevádzok uzavretých z dôvodu núdzového stavu (bary, cukrárne, bistrá, kaviarne, reštaurácie)**; cieľom je zabezpečiť možnosť rýchlej náhrady výpadku pracovníkov v poľnohospodárstve a potravinárskom priemysle formou dohody o dočasnom pridelení k inému užívateľskému subjektu.

6. V prípade nedostatku zamestnancov v poľnohospodárskych a potravinárskych podnikoch zabezpečujúcich obživu obyvateľstva z dôvodu karantény alebo ochorenia zabezpečiť náhradnú pracovnú silu vojakmi prípadne väzňami.

F. Na úrovni prevádzky podniku

1. Dočasne zrušiť povinnosti realizovať povinné vstupné zdravotné prehliadky do prevádzok potravinárskeho priemyslu, keďže tie v súčasnosti lekári nevydávajú; prípadne to nahradiť elektronickým potvrdením lekára na základe jeho zdravotnej karty a vyplnením dotazníka k cestovateľskej anamnéze.

2. Prijatť opatrenia na riešenie situácie v rastlinnej výrobe poznačenej výpadkom sezónnych zamestnancov zo zahraničia z dôvodu zatvorenia hraníc **schválením výnimky pre vstup limitovaného počtu zahraničných pracovníkov podľa požiadaviek podnikov.**

3. Zabezpečiť dostatok osiva na založenie nasledujúcej poľnohospodárskej produkcie a dostatok prípravkov na ochranu rastlín na ošetrovanie novej úrody, najmä

- udeliť právo prednostnej jazdy (podobne ako pre potraviny) aj pre dodávateľov prípravkov na ochranu rastlín,
- umožniť otvorenie predajní osív, sadív, priesad, **stromčekov, kríkov,** hnojív a prípravkov na ochranu rastlín záhradkárom, samozásobiteľom a malým poľnohospodárom napríklad formou výdaja cez okienko (obdobne ako pri vydávaní obedov), a tým umožniť založiť týmto ľuďom riadne a včas novú úrodu, **vrátane prevádzok zásobujúcich tieto predajne.**

4. Ustanoviť výnimku pre zachovanie závodného stravovania v poľnohospodárskych a potravinárskych podnikoch v prípade, ak je stravovanie určené iba pre vlastných zamestnancov a **vydať usmernenie o podmienkach prevádzkovania týchto závodných stravovacích zariadení počas mimoriadnej situácie.**

5. Zrušiť povinnú certifikáciu potravinárskych výrobkov s chráneným označením pôvodu vyrobených v SR počas obmedzenej činnosti príslušných štátnych orgánov v priebehu mimoriadnej situácie, a to až do doby obnovenia ich činnosť v plnom rozsahu. • **SPLNENÉ** •

6. Zabezpečiť otvorenie prevádzok zabezpečujúcich predaj súčiastok poľnohospodárskych strojov a iných náhradných dielov (servisy poľnohospodárskej techniky boli otvorené, ale predajne náhradných dielov nie). Je to problém najmä pre malých poľnohospodárov.

7. V prípade ďalšej regulácie otvorenia niektorých vybraných prevádzok **povoliť otvorenie potravinárskych prevádzok (vrátane vinoték a pivoték za podmienky, že vo svojich priestoroch budú predávať iba fľaškované víno a pivo, bez degustácií),** ak splnia hygienické požiadavky a opatrenia v súlade s odporúčaním ÚVZ SR na zabránenie šírenia nového koronavírusu zo dňa 18.3.2020.

8. V prevádzkach chýbajú kvalitné bezdotykové teplomery. Požadujeme ich zabezpečenie prostredníctvom štátnych hmotných rezerv?

9. Navrhujeme **výnimky z povinného merania teploty na predajniach pod 500 m²,** čiže menších predajniach, kde spadajú aj podnikové predajne. **Zároveň v takýchto predajniach navrhujeme výnimku na vyhradené hodiny pre dôchodcov,** s tým, že pre dôchodcov bude zabezpečený prednostný vstup.

10. Umožniť výnimku z dodržiavania zákonníka práce ohľadne pracovnej doby pre zamestnancov v živočíšnej výrobe (napr. 4 - dňové pracovné cykly).

G. Priame platby 2019-2020

1. Okamžité vyplatenie priamych platieb za rok 2019 všetkým poľnohospodárom, u ktorých je ukončená administrácia zo strany PPA. V prípade neukončenia administrácie určiť termín vyplatenia všetkých platieb za rok 2019, alebo aj za predchádzajúce roky, ak tieto platby ešte neboli vyplatené, s uvedením dôvodov omeškania platieb.

2. Ihneď oznámiť žiadateľom postup pri administrovaní priamych podpôr v roku 2020.

3. Pokračovanie v kontrolách na mieste v prípadoch, kde nie je nutná fyzická prítomnosť žiadateľa a pokračovanie v administrácii žiadostí za rok 2019 štandardným spôsobom.

4. Zabezpečenie príjmu žiadostí a administrovanie priamych platieb za rok 2020:

- v prípade potreby a v prípade možnosti aj v režime bez fyzických kontrol na mieste (napr. prostredníctvom diaľkového prieskumu zeme alebo iných spoľahlivých metód), ALEBO
- so zníženým počtom kontrol na mieste (minimálna kontrolná vzorka vyžadovaná legislatívou EÚ) a / alebo KNM vykonávať jedným kontrolórom namiesto dvoch (funguje to tak napríklad v Bavarsku).

5. Vyplatenie preddavkov na všetky priame platby za rok 2020 v súlade s legislatívou EÚ (október 2020).

6. Urýchlené riešenie dlhodobo neriešenej problematiky viacnásobných deklarácií – rozhodnúť „od stola“ v prípadoch, kde takéto rozhodnutie je možné na základe už žiadateľmi na PPA doručených dokumentov (KNM potrebná len v nevyhnutných prípadoch).

7. Rozpustiť „pavúka“ blokováných žiadateľov pre vydanie rozhodnutia z dôvodu neukončených KNM – napr. subjekt A hospodári so subjektom B na ploche kde má byť vykonaná KNM, avšak, subjekt A hospodári na iných plochách (kde nemá byť vykonaná KNM) aj so subjektom C a z tohto dôvodu je subjektu C pozastavené vydanie rozhodnutia.

8. Neblokovať vyplatenie platieb žiadateľom z dôvodu, kde PPA nemá potvrdenú nezrovnalosť ale má len podozrenie (o. i. je to aj nezákonné) – napr. z praxe poznáme prípady, kedy PPA medzi jednotlivými kampaňami rozdelila diel na dva diely a tým pádom eviduje u žiadateľa nezrovnalosť, a to takú, že sa PPA mylne domnieva, že sa pôvodný diel žiadateľovi zmenšil a tým obdržal niekoľko rokov spätne neoprávnenú platu.

H. Projektové opatrenia PRV SR 2014-2020

1. Predĺžiť termín ukončenia realizácie projektov alebo ich etáp vyplývajúcich zo zmlúv o poskytnutí nenávratného príspevku v rámci podpôr a dotácií EÚ, najmä pokiaľ ide o stavebné a technologické investície, ktoré mali byť ukončené v termíne od 01.03.2020 do 30.6.2021 (prípadne neskôr v závislosti od trvania krízového režimu), a to o 12 mesiacov. Dôvodom je neschopnosť vykonávania stavebnej činnosti, nedodanie tovaru, materiálu alebo služby, problémy s kolaudačnými konaniami, prípadne nemožnosť vykonať kontrolu na mieste zo strany platobnej agentúry prípadne iného kontrolného orgánu.

2. Urýchliť autorizáciu platieb investičných podpôr z II. piliera:

- tak, že platby budú vyplácané bez uskutočnenia fyzickej kontroly na mieste na základe

fotodokumentácie zaslanej žiadateľom, ALEBO

- tak, že kontroly na mieste sa za prísnych bezpečnostných opatrení budú vykonávať na minimálnej kontrolnej vzorke, ktorú vyžaduje legislatíva EÚ.

3. Prijat' opatrenia na minimalizáciu kontaktu žiadateľov s inštitúciami vydávajúcimi potvrdenia, ktoré tvoria prílohy k žiadosti o nenávratný finančný príspevok a k žiadosti o platbu (akceptovanie elektronických potvrdení namiesto originálov alebo overených kópií, zväziť akceptovanie čestného prehlásenia namiesto niektorých príloh).

I. Neprojektové opatrenia PRV SR 2014-2020

1. Prijat' rovnaké opatrenia ako pre priame platby uvedené v bode G.

2. Presunúť finančné prostriedky do opatrenia Integrovaná produkcia tak, aby PPA pokračovala vo vyplácaní tejto schémy bez ohľadu nato, aké orientačné hektáre žiadateľ uviedol vo svojej žiadosti – žiadateľ predsa vopred (nebodaj niekoľko rokov dopredu) nevie odhadnúť, na akej výmere bude pestovať napr. zeleninu, nakoľko je toto ovplyvnené viacerými faktormi (poveternostné, situácia na trhu...) + nikto žiadateľa neupozornil, že ODHADOVANÁ výmera ktorú uvádzal vo svojej žiadosti ako výmeru na ktorej PLÁNUJE realizovať integrovanú produkciu bude ZÁVÄZNÁ - ani žiaden právne záväzný predpis, a dokonca ani informačný dokument, o tomto nehovorí. Nehovoriac o tom, že žiadatelia počas trvania záväzku svoje záväzky rozširovali, čo bolo zo strany MPRV SR a PPA umožnené, a preto je teraz nelogické, že PPA tieto záväzky predčasne ukončuje! Táto situácia spôsobuje to, že prichádza k nevyplácaniu finančných prostriedkov na celú výmeru integrovanej produkcie napriek tomu, že žiadatelia mali v minulých rokoch možnosť rozšíriť svoj záväzok (pozn.: do žiadosti sa píše len orientačná výmera za obdobie záväzku).

3. Sústrediť všetky administratívne kapacity nato, aby PPA urýchlene medziročne upravila záväzky žiadateľov (agroenvironmentálne, ekologické...) tak, aby mohli byť vydávané rozhodnutia pre žiadateľov v rámci opatrení PRV orientovaných na plochu a zvieratá v zrýchlenom režime.

J. Všeobecné preventívne opatrenia

1. Zabezpečiť dostatočné množstvo ochranných pomôcok a dezinfekčného materiálu pre všetkých zamestnancov v poľnohospodárskom a potravinárskom priemysle (vrátane logistiky a obchodu) v SR.

2. Zabezpečiť zariadenia na dezinfekciu priestorov pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel.

Vypracoval:

Úrad Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory